

ƏMLAKIN YANGIN VƏ DİGƏR ƏLAVƏ RİSKLƏRDƏN SİĞORTASI İLƏ ƏLAQƏDAR GƏLİR İTKİSİ SİĞORTASININ QAYDALARI

ÜMUMİ MÜDDƏALAR

Bu qaydalar Azərbaycan Respublikasının Mülki Məcəlləsinə və sığorta ilə bağlı qanunvericilik aktlarına uyğun olaraq hazırlanmışdır.

1. SİĞORTANIN PREDMETİ

1.1. Bu sığorta qaydaları ilə, hansısa bir kommersiya fəaliyyəti həyata keçirilən zaman istifadə edilən daşınan və daşınmaz əmlaklara, əmlakın yanğın və digər risklərdən sığortası ilə təminat verilən risklərlə əlaqədar dəyən zərər və itkilər nəticəsində kommersiya fəaliyyətinin qismən və ya tamamilə dayandırılması və yaxud istehsalın zəifləməsinə görə meydana gələn gəlir itkilərinə, sığortaçı tərəfindən sığorta şəhadətnaməsində göstərilən sığorta məbləği həddində təminat verilir.

1.2. Sığortaçının gəlir itkisi sığortası üzrə ödəniş verməsi üçün, sığortalı kommersiya fəaliyyətini həyata keçirərkən istifadə etdiyi bina, avadanlıq, dəzgah, qurğu və əmtəələrə, qüvvədə olan əmlakın yanğın və digər risklərdən sığortası müqaviləsi ilə təminat verilən hadisənin baş verməsi nəticəsində zərər dəyməsi və meydana gələn zərərin sığortaçı tərəfindən ödənilməsi və ya ödəniş cavabdehliyinin qəbul edilməsi əsas götürülür.

1.3. Bu sığorta qaydaları tətbiq edildiyi zaman «kommersiya fəaliyyəti» dedikdə, qazanc əldə etmək üçün həyata keçirilən bütün növ fəaliyyətlər; «gəlir itkisi» dedikdə isə, kommersiya fəaliyyətinin dayanması və ya istehsalın zəifləməsi nəticəsində, sığorta təminatı müddətində ümumi mədaxildə baş verən azalmanın və bu azalmanın aradan qaldırılması üçün çəkilən xərclərin səbəb olduğu xalis gəlir itkisi nəzərdə tutulur.

2. SİĞORTA SİNİFİ VƏ SİĞORTA TƏMİNATININ ƏHATƏ DAİRƏSİ

2.1. Bu Qaydalarla müəyyən olunan sığorta növü işin dayanması ilə bağlı risklərdən sığorta sinfinə aiddir.

2.2. Sığorta müqaviləsinə əsasən gəlir itkisi təminatının həddi sığortalı ilə sığortaçının qarşılıqlı razılığı ilə müəyyən edilir.

3. SİĞORTA TƏMİNATININ MÜDDƏTİ

Sığortaçı, bu qaydaların 1.1 bəndinin müddəalarının yerinə yetirilməsi və sığorta şəhadətnaməsində göstərilən maksimum təminat müddətindən çox olmaması şərtlə, hadisə baş verdiyi tarixdən, kommersiya fəaliyyətinin dayanması və ya istehsalın zəifləməsinin tamamilə aradan qaldırılacağı vaxta qədər keçəcək müddət ərzində meydana gələcək gəlir itkilərinə görə məsuliyyət daşıyır.

4. SİĞORTA TƏMİNATINA DAXİL OLMAYAN ZƏRƏRLƏR (İSTİSNALAR)

Əmlakın yanğın və digər risklərdən sığortası müqaviləsi və qaydaların müddəalarına əsasən təminat verilməmiş risklərin səbəb olduğu gəlir itkisinə bu sığorta ilə təminat verilmir.

5. SİĞORTAÇININ MƏSULİYYƏTİ

Sığortaçının məsuliyyəti sığorta şəhadətnaməsində göstərilən sığorta məbləği ilə məhdudlaşır.

6. ƏMLAKIN DƏYƏRİNDƏN AZ MƏBLƏĞDƏ OLAN (QISMƏN) SİĞORTA

6.1. Sığorta məbləği və maliyyə dövriyyəsi müəyyən edilərkən iş yerinin ümumi dövriyyəsi əsas götürülür. Ümumi maliyyə dövriyyəsinə əsasən hesablanan sığorta məbləğinə rüblər üzrə yenidən baxıla bilər. Sığorta məbləğinin illik dövriyyəyə və ya müddəti 12 aydan artıq olan sığortalarda standart dövriyyəyə tətbiq edilməsi nəticəsində əldə olunan məbləğdən az olduğu hallarda, ödənişin məbləği onlar arasındakı fərq nisbətinə uyğun olaraq azaldılır.

6.2. Sığortalı sığorta müqaviləsini, sığorta məbləğindən artıq olmayan zərərin sığortaçı tərəfindən, yuxarıda göstərilən nisbət nəzərə alınmadan bütünlüklə ödəniləcəyi formasında dəyişdirə bilər. Sığortalı müqaviləni bu formada dəyişdirdiyini hadisə baş verməmişdən əvvəl sığortaçıya bildirdiyi təqdirdə, həmin tarixdən sonrakı gündən etibarən müqavilənin müddəaları öz-özlüyündən, sığortaçının sığorta məbləğindən artıq olmayan zərərin hamısına görə məsuliyyət daşıyacağı formada dəyişdirilmiş hesab edilir. Bu zaman sığortalı, sığorta haqqı fərqini əsas sığorta haqqının ödənilmə şərtlərinə uyğun olaraq ödəyir.

7. ƏMLAKIN DƏYƏRİNDƏN ARTIQ MƏBLƏĞDƏ OLAN SIĞORTA

7.1. Sığorta məbləği və ya sığortaçının zərərlə əlaqədar ödəyəcəyi məbləğin, xalis gəlir nisbətinin illik dövrüyyəyə və ya müddəti 12 aydan artıq olan sığortalarda standart dövrüyyəyə tətbiq edilməsi nəticəsində əldə olunan məbləğdən artıq olduğu hallarda, sığortanın həmin məbləğdən artıq olan hissəsi etibarsız sayılır.

7.2. Vəziyyəti sığorta müddəti ərzində öyrənən sığortaçı bu haqda sığortalıya məlumat verməklə sığorta məbləğini və sığorta haqqını çox olan məbləğ nisbətində azaldaraq artıq qalan məbləği geri qaytarır.

8. GÖZLƏMƏ MÜDDƏTİ

Sığortalının kommersiya fəaliyyətinin 120 saatdan az olaraq dayanmasına görə dəyən zərərlərə təminat verilmir. Sığortalı və sığortaçı bu müddətin uzadılması və ya gəlir itkisinin müəyyən bir məbləğə qədər olan hissəsinin və yaxud müəyyən bir faizinin sığortaçı tərəfindən ödənilməyəcəyi haqqında razılığa gələ bilərlər.

Bu formada müəyyən edilən gözləmə müddəti sığorta şəhadətnaməsində qeyd olunur.

9. SIĞORTANIN MÜDDƏTİ, TƏMİNATIN BAŞLANMASI VƏ SONA ÇATMASI

Sığorta, əgər sığorta şəhadətnaməsində başqa hal nəzərdə tutulmayıbsa, sığorta şəhadətnaməsində göstərilmiş başlanma və sona çatma tarixlərində Azərbaycan vaxtı ilə saat 24.00-da başlayır və saat 24.00-da sona çatır.

10. SIĞORTA MÜQAVİLƏSİNDƏ İSTİFADƏ OLUNAN İFADƏLƏR

Aşağıda göstərilən söz və ifadələr sığorta müqaviləsinin mətnində izah edilir. Onların sığorta müqaviləsinin mətnində izah edilmədiyi hallar üçün aşağıdakı izahatlar qəbul edilir:

1. Dövrüyyə - Müəssisənin müqavilədə göstərilən kommersiya fəaliyyəti ilə əlaqədar satışlardan və təklif etdiyi xidmətlərdən əldə etdiyi gəlirlərin cəmi;
2. İllik dövrüyyə - Hadisə tarixindən əvvəlki 12 ay ərzindəki dövrüyyə;
3. Standart dövrüyyə - Təminat müddətinin 12 aydan artıq olduğu hallarda illik dövrüyyəyə uyğun olaraq müəyyən edilən dövrüyyə;
4. Ümumi gəlir nisbəti - Hadisə tarixindən əvvəlki fəaliyyət ilində əldə olunan ümumi gəlirin dövrüyyəyə nisbətini bildirir.

Ümumi gəlir nisbəti, illik dövrüyyə və standart dövrüyyə hesablandığı zaman, müəssisənin inkişafı ilə əlaqədar dəyişikliklərin, hadisədən əvvəl və ya sonra müəssisənin fəaliyyətinə təsir göstərən digər amillərdə baş verən dəyişikliklərin və ya hadisə baş vermiş olsa da müəssisənin fəaliyyətinə təsir göstərə biləcək amillərin qiymətləndirilməsi üçün tənzimləmə aparıla bilər. Bu qayda ilə müəyyən ediləcək məbləğ, hadisədən sonrakı əlaqədar müddət ərzində hadisə baş verməməsi təqdirdə əldə edilə biləcək məbləğə mümkün qədər yaxın olmalıdır.

11. SIĞORTALININ MÜQAVİLƏ BAĞLANDIĞI ZAMAN MƏLUMAT VERMƏK VƏZİFƏLƏRİ

11.1. Sığorta müqaviləsinin bağlanması zamanı sığortalı sığortaya cəlb olunacaq əmlak barədə ona məlum olan bütün məlumatları sığortaçıya bildirməyə borcludur;

11.2. Sığortalının məlumatının yanlış və yaxud yarımçıq olması sığortaçının sığorta müqaviləsinə imzalamamasına və ya daha ağır şərtlər irəli sürməsinə imkan verir:

11.2.1. Sığortaçı vəziyyəti öyrəndiyi tarixdən etibarən 30 gün ərzində müqaviləni ləğv edə və ya müqaviləni davam etdirərək həmin vaxt üçün sığorta haqqı fərqini tələb edə bilər;

11.2.2. Sığortalı 15 gün ərzində sığorta haqqının fərqi kimi tələb olunan məbləği qəbul etmədiyini bildirərsə, müqavilə ləğv olunmuş hesab olunur;

11.2.3. Ləğv etmənin qüvvəyə minməyi tarixə qədər keçən vaxt üçün sığorta haqqı gün hesabı əsas götürülməklə hesablanır və artıq qalan vəsait geri qaytarılır;

11.3. Sığortalının hərəkətləri qəsdən edilmişdirsə, sığortaçı hadisə baş vermiş olsa belə müqaviləni ləğv edə bilər və sığorta haqqını geri qaytarmaya bilər;

11.4. Sığortalının hərəkətləri qəsdən edilmədiyi müəyyən olunduğu hallarda hadisə; sığortaçı vəziyyəti öyrənməmişdən əvvəl və ya sığortaçı müqaviləni ləğv etməyi tələb edə biləcəyi müddət ərzində və yaxud ləğv etmənin hüquqi qüvvəyə minməsi üçün lazım olan müddət ərzində baş verərsə, onda sığortaçı sığorta ödənişini sığortalının məlumatına əsasən hesablanan sığorta haqqı ilə, həqiqətdə hesablanmalı olan sığorta haqqı arasındakı fərq nisbətində uyğun olaraq ödəyir;

11.5. Vaxtında istifadə edilməyən ləğvətmə və ya sığorta haqqı fərfini tələb etmə hüququ etibarsız sayılır;

11.6. Sığorta şəhadətnaməsi sığortaçı tərəfindən ləğv edilərsə, ləğvətmə, bu haqda məlumatın sifarişli məktubla sığorta etdirənə göndərildiyi tarixdən 15 gün sonra gecə saat 24.00 -da, sığortalı tərəfindən ləğv edilərsə, bu haqda məlumatın sifarişli məktubla sığortaçıya göndərildiyi tarixin ertəsi günün gecə saat 24.00-da hüquqi qüvvəyə minir.

12. SİĞORTA HAQQININ ÖDƏNİLMƏSİ VƏ SİĞORTA MÜQAVİLƏSİNİN QÜVVƏYƏ MİNMƏSİ

12.1. Sığorta haqqının bütövlükdə və ya hissə-hissə ödənilməsi razılaşdırıla bilər. Sığorta haqqı (sığorta haqqının birinci hissəsi) sığorta şəhadətnaməsi təqdim olunan vaxt və ya sığorta müqaviləsinin başlanğıc tarixindən maksimum 15 gün ərzində, (hissələrlə ödənilməsi razılaşdırılırsa, qalan hissələr isə sığorta şəhadətnaməsində göstərilən tarixlərdə) ödənilməlidir.

12.2. Sığorta haqqı (birinci hissə) sığorta şəhadətnaməsi təqdim olunan zaman və ya razılaşdırılmış müddət ərzində (15 gündən gec olmayaraq) ödənilməzsə, sığortaçı sığorta ilə əlaqədar heç bir məsuliyyət daşımır və bu şərt sığorta şəhadətnaməsində yazılmalıdır.

12.3. Sığorta haqqının hissələrlə ödənilməsi razılaşdırıldığı halda sığorta hadisəsi baş verdiyi zaman ödənilməli olan bütün hissələr sığorta ödənişindən bir dəfəyə çıxılır və bu şərt sığorta şəhadətnaməsində yazılmalıdır.

12.4. Sığorta haqqının hissələrlə ödənilməsi razılaşdırıldığı hallarda hissələrdən hər hansı biri sığorta şəhadətnaməsində göstərilən vaxtda ödənilməzsə, sığortaçı həmin hissənin 1 ay ərzində ödənilməyəcəyi təqdirdə sığorta şəhadətnaməsinin ləğv ediləcəyini sığorta etdirənin ona bildirmiş olduğu son yaşayış ünvanına sifarişli məktubla bildirir. Sığorta haqqı borcu bu müddət ərzində də ödənilməzsə, sığorta şəhadətnaməsi ləğv edilmiş hesab olunur. Ləğv etmənin hüquqi qüvvə qazandığı tarixə qədər keçən müddətin sığorta haqqı gün hesabı ilə hesablanır və artıq qalan məbləğ sığortalıya qaytarılır.

12.5. Əgər sığorta şəhadətnaməsində sığorta haqqının (birinci hissənin) ödənilməsinə qədər sığorta şəhadətnaməsinin qüvvəyə minməsi nəzərdə tutulmuşdursa, sığorta haqqı (birinci hissə) sığorta şəhadətnaməsi qüvvəyə mindiyi andan 15 gün ərzində ödənilməlidir.

Sığorta haqqı (birinci hissə) göstərilən müddət ərzində sığortaçıya ödənilməzsə, sığorta şəhadətnaməsi öz qüvvəsini itirir.

13. SİĞORTA MÜDDƏTİ ƏRZİNDƏ SİĞORTALININ VƏZİFƏLƏRİ

13.1. Sığortalı müqavilə imzalandıqdan sonra kommersiya fəaliyyətini həyata keçirmək üçün istifadə etdiyi vasitələrin təklifdə, təklif yoxdursa, sığorta şəhadətnaməsində və ya onun əlavələrində göstərilən yerləşmə ərazisində və istifadə tərzində, xüsusiyyətində və yaxud müəssisənin fəaliyyəti ilə əlaqədar amillərdə sığortaçının razılığı olmadan dəyişiklik edərsə, bu dəyişikliyi 8 gün ərzində sığortaçıya bildirməlidir.

13.2. Dəyişiklik sığortaçının müqaviləni pozmasına və ya daha ağır şərtlər irəli sürməsinə səbəb olduğu hallarda, sığortaçı vəziyyəti öyrəndiyi tarixdən etibarən 8 gün ərzində müqaviləni ləğv edə bilər və ya sığorta haqqı fərfini tələb etməklə müqaviləni davam etdirə bilər.

13.3. Sığortalı, 8 gün ərzində sığorta haqqının fərqi kimi tələb olunan məbləğin miqdarı ilə razılaşmadığını bildirərsə, müqavilə ləğv olunmuş hesab edilir.

Ləğv etmənin hüquqi qüvvəyə minməyi tarixə qədər keçən vaxtın sığorta haqqı gün hesabı əsas götürülməklə hesablanır və artıq qalan vəsait geri qaytarılır.

13.4. Vaxtında istifadə olunmayan, ləğvetmə və ya sığorta haqqı fərqini tələb etmə hüququ etibarsız sayılır.

13.5. Sığortalı təklifdə, təklif yoxdursa, sığorta şəhadətnaməsində və ya onun əlavələrində göstərilən kommersiya fəaliyyətini həyata keçirmək üçün istifadə etdiyi vasitələrin yerləşmə ərazisində və istifadə tərzində, xüsusiyyətində və yaxud müəssisənin fəaliyyəti ilə əlaqədar amillərdə dəyişiklik etdiyini öyrənən sığortaçı sığorta müqaviləsinin qüvvədə qalmasına razı olduğunu bildirən bir hərəkət edərsə, ləğv etmə hüququ itirilmiş hesab olunur.

13.6. Dəyişiklik, hadisə baş verməsi halının qarşısının alınmasına kömək edərsə və daha az sığorta haqqı alınmasını tələb edərsə, sığortaçı, bu dəyişikliyin baş verdiyi tarixdən başlayaraq müqavilənin başa çatmasına qədər olan müddətin sığorta haqqı fərqini gün hesabı əsas götürülməklə hesablayır və bu fərqi sığorta etdirənə qaytarır.

13.7. Bu dəyişikliklər sığortaçının müqaviləni bağlamamasına və ya daha ciddi şərtlərlə bağlanmasına səbəb olduğu zaman:

- sığortaçı vəziyyəti öyrənməmişdən əvvəl;
- sığortaçının ləğvetmə hüququndan istifadə edə biləcəyi müddət ərzində və ya;
- ləğvetmənin hüquqi qüvvəyə minməsi üçün lazım olan müddət ərzində;

hadisə baş verərsə, sığortaçı ödənişi, ödənməmiş sığorta haqqı ilə, həqiqətdə ödənməli olan sığorta haqqı arasındakı nisbətə görə ödəyir.

14. MÜLKİYYƏT SAHİBİNİN DƏYİŞMƏSİ

14.1. Sığorta təminatı müddəti ərzində mülkiyyət sahibi dəyişərsə, sığorta müqaviləsi öz hüquqi qüvvəsində qalır və sığortalı müqavilə ilə əlaqədar hüquq və vəzifələri yeni mülkiyyət sahibinə keçir. Dəyişiklik zamanı, sığortalı və sığortanın mövcudluğunu öyrənən yeni mülkiyyət sahibi vəziyyəti 15 gün ərzində sığortaçıya bildirməlidirlər.

14.2. Sığortaçı dəyişikliyi, yeni mülkiyyət sahibi isə sığortanın mövcudluğunu öyrəndikləri tarixdən etibarən 8 gün ərzində müqaviləni ləğv edə bilərlər.

14.3. Vaxtında istifadə edilməyən ləğvetmə hüququ etibarsız sayılır.

14.4. Ləğv etmənin hüquqi qüvvə qazanacağı tarixə qədər keçən müddətin sığorta haqqı gün hesabı əsas götürülməklə hesablanır və artıq qalan vəsait yeni mülkiyyət sahibinə qaytarılır.

14.5. Sığortalanmış əmlakın mülkiyyət sahibinin dəyişdiyi hallarda ödənilməli olan sığorta haqqı borclarına görə, sığortalı ləğv etmə hüququndan vaxtında istifadə etməyən yeni mülkiyyət sahibi birlikdə məsuliyyət daşıyırlar.

14.6. Sığortalı vəfat edərsə, müqaviləylə əlaqədar bütün hüquq və vəzifələri yeni mülkiyyət sahibinə (varisə) keçir.

15. MƏLUMAT VƏ XƏBƏRDARLIQLAR

15.1. Sığortalının məlumatları, sığortaçıya və ya sığorta müqaviləsinin imzalanmasına vasitəçilik edən agentə sifarişli məktub və ya digər formada (faks, elektron poçt, internet, telefon və s.) vasitəsilə bildirilir.

15.2. Sığortaçının məlumatları sığortalının sığorta şəhadətnaməsində göstərilən ünvanına, bu ünvan dəyişmişsə, bildirilən son ünvana eyni formada çatdırılır.

15.3. Tərəflərə imza etdirmək şərtilə, şəxsən təqdim olunan məktublar və ya teleqraf vasitəsilə bildirilən xəbərdarlıq və məlumatlar da sifarişli məktub vasitəsilə bildirilən xəbərdarlıq və məlumatlar səviyyəsində hüquqi qüvvəyə malikdir.

16. İŞ SİRLƏRİNİN GİZLİ SAXLANILMASI

Sığortaçı və onun səlahiyyətli nümayəndələri sığortalı ilə əlaqədar öyrənəcəkləri bütün iş sirrlərini gizli saxlamamalarına görə dəyən zərərə görə məsuliyyət daşıyırlar.

ZƏRƏR VƏ ÖDƏNİŞ

17. SİĞORTA HADİSƏSİ ZAMANI SİĞORTALININ VƏZİFƏLƏRİ

Sığortalı hadisə baş verdiyi zaman:

17.1. Hadisənin baş verdiyini öyrəndiyi tarixdən etibarən ən gec 3 gün ərzində sığortaçıya məlumat verməlidir;

17.2. Hadisənin baş verdiyi tarixdən zərərin müəyyən edilməsinə qədər keçən müddət ərzində, müəssisədəki istehsalın zəifləməsinə və ya dayanmanı aradan qaldırmaq və ya minimuma endirmək üçün lazımi tədbirlər görmək və bu məqsədlə sığortaçı tərəfindən ona verilmiş təlimat daxilində bütün imkanlardan istifadə etməlidir;

17.3. Məcburi hallar istisna olmaqla, zərər müəyyən olunana və təsdiq edilənə qədər hadisənin baş verdiyi yerlərdə zərərin məbləğinin müəyyən edilməsini çətinləşdirəcək və yaxud zərərin məbləğini artıracaq formada heç bir dəyişiklik etməməlidir;

17.4. Ödəniş tələbinin araşdırılması ilə əlaqədar sığortaçı tərəfindən tələb ediləcək mühasibat jurnalı və qeydiyyatlarını, qəbz və fakturaları, balans və digər sənədləri, lazımi məlumat və izahatları, bütün növ sübutları və zərərin təqsirkar üçüncü şəxslər tərəfindən ödənilməsi hüququndan istifadə olunması üçün zəruri məlumat və sənədləri, onların hazırlanması və alınması üçün çəkiləcək xərclərin özü tərəfindən ödənməsi şərtlə sığortaçıya verməlidir;

17.5. Ödəniş cavabdehliyi və məbləği, zərərin təqsirkar üçüncü şəxslər tərəfindən ödənməsi hüquqlarının müəyyən edilməsi üçün sığortaçının və ya səlahiyyətli nümayəndələrin sığorta etdirilmiş əmlak və bunlarla əlaqədar sənədlər üzərində aparacaqları tədqiqat və yoxlamalara icazə verməlidir;

17.6. Gəlir itkisinə səbəb olan hadisələrə təminat verən sığorta müqavilələri və əgər bu sığorta ilə əlaqədar digər sığorta müqavilələri də varsa, bu haqda sığortaçıya məlumat verməlidir;

17.7. Bu qaydaların 3-cü bəndinə uyğun olaraq müəyyən edilən təminat müddəti başa çatdıqdan, yaxud ödənişlərin dövrlər üzrə verilməsi razılaşdırılarsa, hər bir dövr başa çatdıqdan sonra maksimum 5 gün ərzində ödəniş tələbini yazılı şəkildə sığortaçıya təqdim etməlidir.

18. GƏLİR İTKİSİNİN QARŞISINI ALMA TƏDBİRLƏRİ

Sığortalı, bu müqaviləyə əsasən təminat verilən hadisə baş verdiyi zaman; kommersiya fəaliyyətini imkanı daxilində davam etdirərək gəlir itkisinin qarşısını almağa, məbləğini və ya təsirini azaltmaq üçün zəruri tədbirlərin dərhal həyata keçirilməsinə görə məsuliyyət daşıyır.

Təcili tədbirlərə və sığortaçının həyata keçirilməsini tələb etdiyi digər tədbirlərə görə çəkilən xərclər sığortaçı tərəfindən ödənilir.

19. ALTERNATİV İŞ YERİNDƏ FƏALİYYƏT

Sığortalı öz fəaliyyətini təminat verilən müddət ərzində başqa bir iş yerində davam etdirsə və ya bu fəaliyyət sığortalının adından başqaları tərəfindən həyata keçirilərsə, əldə olunan gəlir, sığortalının təminat müddəti ərzindəki ümumi maliyyə dövriyyəsi hesablandığı zaman nəzərə alınır.

20. SİĞORTA HADİSƏSİ BAŞ VERDİYİ ZAMAN SİĞORTAÇININ HÜQUQ VƏ VƏZİFƏLƏRİ

Hadisə baş verdiyi zaman sığortaçı və ya səlahiyyətli nümayəndələri, gəlir itkisinin məbləğini azaltmaq məqsədilə hadisənin baş verdiyi yerlərə daxil ola bilərlər. Sığortaçının bu hərəkəti onun öz üzərinə hər hansı bir öhdəlik götürməsi və sığorta şəhadətnaməsində nəzərdə tutulmuş hüquqlarının hər hansı birindən məhrum olunması demək deyildir.

Sığortaçı, zərərin məbləği ilə əlaqədar sənədlər ona verildikdən sonra 30 gün ərzində lazımi tədqiqatları sona çatdırıb zərər və ödənişin miqdarını müəyyənləşdirərək sığortalıya bildirməklə ödəməməyə görə məsuliyyət daşıyır.

21. ZƏRƏR VƏ ZİYANIN MÜƏYYƏNLƏŞDİRİLMƏSİ

21.1. Sığorta müqaviləsi ilə təminat verilən gəlir itkisinin və gəlir itkisinin qarşısını almaq və ya məbləğini azaltmaq üçün müəssisə fəaliyyətindəki xərc artımının məbləği tərəflər arasında imzalanacaq müqavilə ilə müəyyən edilir.

21.2. Tərəflər zərərin məbləği ilə əlaqədar razılığa gələ bilməzlərsə, zərərin məbləğinin müəyyən edilməsi üçün ekspertə (bundan sonra mətn boyu müstəqil ekspert kimi başa düşülməlidir) müraciət etmək üçün qərar qəbul edə bilərlər.

21.3. Tərəflər, mübahisənin həlli üçün eksperti birlikdə seçmək haqqında razılığa gələ bilməzlərsə, onda tərəflər hər biri ayrılıqda öz ekspertini seçir və bunu «Əmlakın Yanğın və Digər Risklərdən Sığortası Qaydalar»nın 21-ci bəndində göstərilən formada digər tərəfə bildirir. Tərəflərin ekspertləri təyin olunduqları tarixdən 7 gün ərzində, hadisə ilə əlaqədar tədqiqata başlamazdan

əvvəl üçüncü bitərəf ekspertı seçirlər. Bitərəf ekspertin, yalnız tərəflərin ekspertlərinin razılığa gələ bilmədikləri məsələlər haqqında, onların razılığa gələ bilmədikləri hədlər daxilində olmaq şərti ilə, ayrıca və ya digər ekspertlərlə birlikdə ümumi bir rəy vermək səlahiyyəti vardır. Ekspertin rəyi tərəflərə eyni vaxtda bildirilir.

21.4. Tərəflərdən hər hansı biri, digər tərəf məlumat verdiyi tarixdən 15 gün ərzində öz ekspertini təyin etməzsə, yaxud tərəflərin seçdiyi ekspertlər, üçüncü bitərəf ekspertin seçilməsi ilə əlaqədar təyin olunduqları tarixdən etibarən 7 gün ərzində razılığa gələ bilməzlərsə, tərəflərin ekspertləri və ya bitərəf ekspert, tərəflərdən birinin təklifi ilə hadisənin baş verdiyi ərazi üzrə məhkəmə tərəfindən seçilə bilər.

21.5. Ekspertlərə, müvafiq sahə üzrə iş təcrübəsi az olmasına görə etiraz oluna bilər. Ekspertin kimliyinin öyrənilməsindən sonra 7 gün ərzində istifadə olunmayan etiraz hüququ öz qüvvəsini itirmiş hesab olunur.

21.6. Ekspert vəfat edərsə, vəzifəsindən azad edilərsə və ya rədd edilərsə, onun əvəzinə eyni şərtlərlə başqa bir ekspert seçilir və hadisənin tədqiqi yarımçıq qaldığı yerdən başlayaraq davam etdirilir.

21.7. Sığortalının vəfat etməsi, təyin edilmiş ekspertı öz məsuliyyətindən azad etmir.

21.8. Zərərin məbləği müəyyən edildiyi zaman, ekspertlər lazım bildikləri dəlilləri, eləcə də bu zaman istifadə olunacaq qeydləri və sənədləri tələb edə və hadisə yerində tədqiqatlar apara bilərlər.

21.9. Ekspertlərin və ya üçüncü bitərəf ekspertin, zərərin məbləği ilə əlaqədar verəcəkləri rəy qətidir və tərəflər bu rəyə əməl etməlidirlər. Sığortaçı qarşısında iddia və ya tələb qaldırılması hallarında zərərin məbləği ilə əlaqədar ekspertin rəyi ödənişin müəyyən edilməsi üçün əsas götürülür. Ekspert rəylərinə, yalnız onların real vəziyyətdən açıq-aşkar fərqləndiyi zaman etiraz edilə bilər və həmin rəyin ləğv edilməsi ilə bağlı rəyin bildirildiyi tarixdən etibarən 7 gün ərzində hadisənin baş verdiyi ərazidə yerləşən məhkəmədə iddia qaldırıla bilər.

21.10. Tərəflərin hər biri öz seçdiyi ekspertin haqqını ödəyir. Tərəflər birlikdə seçdikləri ekspertin və üçüncü bitərəf ekspertin haqqını birlikdə ödəyirlər.

21.11. Zərər məbləğinin müəyyənəlməsi bu müqavilədə və qanunvericilikdə göstərilən tələb və şərtlərlə və onların tətbiq edilməsinə təsir göstərmir.

22. SIĞORTA ÖDƏNİŞİNİN HESABLANMASI

22.1. Sığorta müqaviləsində sığortalının kommersiya` fəaliyyətinin spesifik xüsusiyyətlərinə uyğun olaraq başqa bir hesab forması və izahat nəzərdə tutulmamışdırsa, sığorta ödənişi, ümumi maliyyə dövriyyəsidəki azalma və fəaliyyət xərclərinin artması nəticəsində meydana gələn xalis gəlir itkisindən, təminat müddəti ərzində xalis gəlirdən ödənilməli olan, lakin hadisə baş verməsinə görə ödənilməyən və ya qənaət edilən fəaliyyət xərcləri çıxılmaqla hesablanır.

22.2. Ümumi maliyyə dövriyyəsinin azalması nəticəsində meydana gələn xalis gəlir itkisi: xalis gəlir nisbətinin, təminat müddəti ərzində və hadisə baş verməsinə görə azalmış olan dövriyyə məbləğinə (standart dövriyyə ilə əldə olunan dövriyyə arasındakı fərqə) tətbiq edilməsi yolu ilə hesablanan məbləğdir.

22.3. Müəssisənin maliyyə xərclərindəki artımın səbəb olduğu xalis gəlir itkisi: Dövriyyədəki azalmanın qarşısını almaq məqsədilə zəruri və qəbul edilə bilən maliyyə yardımıdır. Lakin bu artım təminat müddəti ərzində baş vermiş olmalı və azalmasının qarşısı alınan dövriyyə məbləğinə xalis gəlir nisbətinin tətbiq edilməsi ilə hesablanacaq məbləğdən artıq olmamalıdır.

Sığorta şəhadətnaməsində göstərilən bütün hesablamalarda ƏDV istisna edilir.

23. SIĞORTA ÖDƏNİŞİ MƏBLƏĞİNİN AZALDILMASI VƏ YA RƏDD EDİLMƏSİ

Sığortalı, hadisə baş verdiyi zaman öz vəzifələrini yerinə yetirməzsə və bunun nəticəsində də zərərin məbləği artarsa, sığortaçının ödəyəcəyi ödənişdən göstərilən səbəbə görə artan məbləğ çıxılır.

Sığortalı, hadisənin baş verməsinə qəsdən şərait yaradarsa və ya qəsdən zərər məbləğini artıracaq hərəkətlər edərsə, sığortalı müqavilədə göstərilən hüquqlarını itirir.

24. ZƏRƏR VƏ ÖDƏNİŞİN SONA ÇATMASI

24.1. Gəlir itkisi üzrə ödəniş, sığortaçının bu qaydaların 3-cü bəndinə əsasən məsuliyyət daşıdığı müddət başa çatdıqdan sonra maksimum 7 gün ərzində ödənilir. Lakin, tərəflər ödənişin,

fəaliyyətin dayandırıldığı və ya zəiflədiyi müddət ərzində müəyyən dövrlər üzrə hissə-hissə ödənilməsi haqqında da razılığa gələ bilərlər;

24.2 Sığortalıya ödənilmiş sığorta ödənişi məbləği həcmində sığortalının təqsirkar üçüncü şəxsə qarşı iddia qaldırmaq hüququ sığortaçıya keçir. Sığortalı, sığortaçı iddia irəli sürərsə, bu iddialı məsələnin aydınlaşdırılması üçün lazım olan və əldə edilməsi mümkün olan sənəd və məlumatları mütləq sığortaçıya təqdim etməlidir;

24.3 Sığorta hadisəsi nəticəsində sığortalanmış əmlak tamamilə zərərə uğrayarsa, sığorta təminatı sona çatmış hesab olunur. Qismən zədələnmə halında isə sığorta məbləği, hadisənin baş verdiyi tarixdən etibarən, verilən ödənişin məbləği qədər azaldılır.

Sığorta məbləğinin maddələr halında təsnif edilməsi və qruplara bölünməsi halında da eyni metod tətbiq edilir.

Sığorta məbləğinin azalması hallarında, sığortalı istədiyi tarixdən etibarən gün əsası ilə əlavə sığorta haqqı ödənmək şərti ilə sığorta məbləği artırma bilər.

DİGƏR MÜDDƏALAR

25. MÜBAHİSƏLƏRƏ BAXILMASI

Sığorta müqaviləsi ilə əlaqədar ortaya çıxan mübahisələr tərəflərin danışıqları yolu ilə həll edilir. Razılığa gəlinmədiyi təqdirdə mübahisələrə Azərbaycan Respublikasının mövcud qanunvericiliyində müəyyən olunmuş qaydada aidiyyəti məhkəmələrdə baxılır.

26. MÜDDƏT

Sığorta şəhadətnaməsindən irəli gələn bütün tələblər Azərbaycan Respublikasının mülki qanunvericiliyi ilə müəyyənləşdirilmiş müddətdə həll edilir.

27. XÜSUSİ ŞƏRTLƏR

Sığorta şəhadətnaməsində bu qaydalara və bunlarla əlaqədar olan əlavə şərtlərə (klozlara) zidd olmayan xüsusi şərtlər də yazıla bilər.